

Sunki mylinčiųjų vienybė: Ganimas ir Kut al Kulubė

Heidi Toelle

► **To cite this version:**

Heidi Toelle. Sunki mylinčiųjų vienybė: Ganimas ir Kut al Kulubė. *Semiotika*, A. J. Greimo centro studijų sąsiuvinis, 2015, 11, pp.38-59. <http://www.semiotika.lt/zurnalas-semiotika/wp-content/uploads/2015/Semiotika_11.38-59.pdf>. <hal-01496680>

HAL Id: hal-01496680

<https://hal-univ-paris3.archives-ouvertes.fr/hal-01496680>

Submitted on 27 Apr 2017

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Sunki mylinčiųjų vienybė: Ganimas ir Kut al Kulubė

Heidi Toelle

ĮVADAS

Straipsnyje, išspausdintame *Metų* žurnale¹, analizavome leksemų, kurios arabų kalboje nurodo skirtingus meilės jausmo laipsnius, semantiką ir apibūdinome prieštaraujančius meilės aistros vertinimus įvairių arabų autorių kūryboje. Analizuodami čia *Tūkstantčio ir vienos nakties* pasaką, kuri vadinasi „Pasakojimas apie Ajubą, jo sūnų Ganimą ir jo dukterį Fitną“², sutelksime dėmesį į dviejų pagrindinių atlikėjų taką, stengdamiesi parodyti, kad ir pasakoje „meilė“ reiškiančios leksemos vartojamos skirtingai – priklausomai nuo jausmo intensyvumo ir naratyvinės programos. Dėl to praleisime vietas, nesusijusias su šiuo meilės taku (pavyzdžiui, pasakojimą apie vieno pirklio laidotuves, kuriose dalyvavo Ganimas, ir apie eunuchus, pasirodančius prieš susitinkant pagrindiniams pasakos atlikėjams). Dėl vietos stokos taip pat neanalizuosime nei kalifo žmonos Zubeidos programos, nei bendros Ganimos motinos ir sesers programos.

¹ Žr. šias suras: IV, 163; VI, 84; XXI, 83–83 ir XXXVIII, 41.

² *Alf layla wa-layla*, Beyrouth: Dār al-Tawfiq li-l-tibā'a wa-l-nashr wa-l-tawzī', 1981. Vertimas į lietuvių kalbą: *Tūkstantis ir viena naktis*, t. 2, iš rusų kalbos vertė Irena Aleksaitė, eiles vertė Jonas Strielkūnas, Vilnius: Alma littera, 1994, p. 5–35.

1. PROGRAMINIAI TIKRINIAI VARDAI

Pasaka prasideda patikslinimu, kad čia bus kalbama apie turtinogo pirklio sūnų – gražų kaip mėnulio pilnatis ir nepaprastai iškalbų. Ši pastaba yra ne šiaip sau – pasakos pabaigoje pagrindinis personažas savo iškalbą parodys kalifo rūmuose, kurdamas jam panegiriką. Tada tekstas įvardija šį personažą, tai – Ganimas Ibn Ajubas al-Mutajamas al-Maslubas (Ghânim Ibn Ayyoub al-Mutayyam al-Maslûb), pasakomas ir jo sesers vardas – Fitna.

Stabtelkime prie šių atlikėjų vardų, taip pat ir prie būsimos protagonisto mylimosios vardo. Ganimas yra gana įprastas vardas, o antrasis – Ajubas – yra Jobo iš Senojo Testamento Jobo knygos atitikmuo: šėtonas, Dievui leidus, mėgino Jobą išbandyti. Jobo figūra keturis kartus pasirodo Korane³, apie jo istoriją užsimenama daugelyje kūrinių⁴, taigi Jobas yra gerai žinomas musulmonų pasaulyje. O leksema *Mutayyam* yra tos pačios šaknies (*tym*) kaip *tatayyum*, kuri reiškia „meilės vergystė“⁵. Taigi *Mutayyam* yra „meilės vergas“. Pagaliau *Maslûb* reiškia „bepročių“. Vadinasi, visas pagrindinio atlikėjo vardas reikštų „Ganimas, Jobo sūnus, meilės vergas, tapęs bepročiu“. Kitaip tariant, šis vardas pats savaime praneša, kaip matysime toliau, koks bus Ganimo takas. Taip pat yra su jo sesers vardu, nes leksema *Fitna* pažymi arba asmenį, kurio grožis suvirpina širdis, arba tiesiog „suviliojimą“. Šiuo atveju vardas nurodo bent dalį sesers tako, nes galiausiai jos grožis suvilios kalifą Haruną al Rašidą (Hârûn al-Rachîd). Galima suprasti, kad veiktas vyko valdant šiam garsiam abasidų kalifui, kuris viešpatavo musulmonų imperijoje nuo 786 iki 809 m. Pagaliau Ganimo mylimosios Kut al Kulubês (Qût al-Qulûb) vardas taip pat yra programinis, jis reiškia „širdžių maitintoją“.

³ Žr. šias suras: IV, 163; VI, 84; XXI, 83–83 ir XXXVIII, 41.

⁴ Žr., pvz.: Ibn Kathîr, *Qisas al-anbiyâ'*, Beyrouth: Dâr al-Qalam, [s. n.], p. 226–274.

⁵ Heidi Toelle, *op. cit.*, p. 149.

2. PAGRINDINĖ NARATYVINĖ PROGRAMA: MYLINČIŪJŲ SUSIVIENIJIMAS

2. 1. Susitikimas

Dabar pereikime prie Ganimo tako. Paveldėjęs iš savo ką tik mirusio tėvo daug brangių audinių ir juvelyrinių dirbinių, kuriuos tėvas buvo liepęs nuvežti ir parduoti Bagdade, Ganimas iškeliauja „pasikliaudamas Alachu“, kaip pabrėžia tekstas. Tai reiškia, kad jis yra geras musulmonas. Atvykęs į Bagdadą, jis išsinuomoja puikų pastatą, įsikuria prekyvietės seniūno krautuvėlėje, gana greitai čia įsitaiso ir uždirba daug pinigų. Tai trunka vienerius metus.

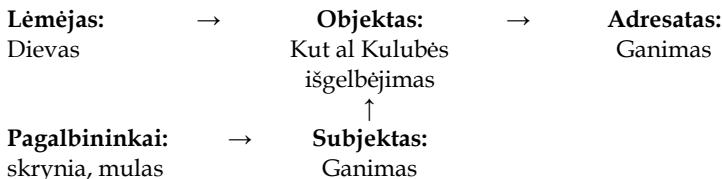
Kitų metų pradžioje jis lydi prekybininkus į kito pirklio laidotuves. Ceremonijai pasibaigus vidurnaktį, juos palieka, nes bijo, kad vagys, jam nesant, gali įsilaužti į jo namus. Tačiau, atvykęs prie miesto vartų, randa juos užrakintus. Ieškodamas vietos nakvynei, pastebi sienų supamą kapinių kriptą ir ten augančią palmę. Įėjęs pro atviras kriptos duris, jis ketina čia pernakti, bet apimtas baimės neįstengia užmigti. Bevaikštinėdamas pamato šviesą, artėjančią nuo miesto vartų kapinių link. Išsigandęs užtrenkia kriptos duris ir pasislepia palmės viršūnėje. Pasirodo trys juodaodžiai eunuchai, nešantys skrynią. Radę uždarytas kriptos duris, jie nustemba, nes vakare paliko jas atviras. Eunuchai, pertempę skrynią per sieną, pavargę prisėda ir pradeda pasakoti savo kastracijos istorijas. Tik prieš išauštant jie užkasa skrynią ir išeina.

Ganimui pasidaro smalsu, kas yra toje skrynioje. Jis ją iškasa, atidaro ir išvysta jauną miegančią moterį – nepaprastai gražią, pasidabinusią auksiniais papuošalais ir brangakmenių vėriniais. Jis supranta, kad moteris, apsvaiginta narkotikų, yra sąmokslininkų auka, ir bando ją iškelti iš skrynios. Įkvėpusi gryno oro moteris nusičiaudo, išspjauna narkotikų (drignės) piliulę ir atveria akis. Galvodama, kad tebėra savo rūmuose, ji kviečia savo verges, bet staiga suvokia, kad yra kapinėse.

Ganimo ir Kut al Kulubės susitikimas pateikiamas kaip įvykęs Dievo valia. Kai mergina atsigauja, Ganimas jai sako, kad tai Dievas jį čia atvedęs, kad ją išgelbėtų, todėl dabar jis pasiruošęs jai tarnauti. Kitaip tariant, jų susitikimas yra nulemtas likimo. Atsakydama mergina cituoja tikėjimo išpažinimą („Nėra kito Dievo tik Alachas, o Mahometas – jo pranašas“), vadina Ganimą palaimintuoju

jaunuoliu ir klausia, kas ją čia atnešė. Ganimas viską papasakoja ir sako, kad jei ne jis, tai ji būtų nebegyva. Ganimui paklausus, kas ji tokia, užuot atsakiusi, mergina paprašo paguldyti ją vėl į skrynią, nusamdyti mulų varovą ir nugabenti į jo namus – tada ji jausis saugiai ir papasakos savo istoriją bei jam atsilygins.

Taigi programos pradžioje turime tokią aktantinę schemą:

Kai Ganimas vėl paguldo jaunąją moterį į skrynią, tekstas pirmą kartą užsimena apie Ganimo jausmus: sakoma, kad jis jos atžvilgiu patyrė *mahabba*.

2. 2. Tolydi meilės jausmo intensifikacija

Atvykęs į namus, Ganimas iškelia merginą iš skrynios. Apsidairiusi ji pamato, kad yra turtingo pirklio namuose. Ji atsidengia veidą ir žvelgdama į Ganimą taip pat pajunta *mahabba*. Matome, kad čia meilė prasideda nuo žvilgsnio – abu atlikėjai pajunta šį jausmą žiūrėdami vienas kitam į akis. Kol kas tai yra meilė-bičiulystė, kur protas nustelbia seksualinį potraukį.

Pakludamas merginos prašymui, Ganimas eina į turgų nupirkti ko nors valgyti ir gerti. Kai mergina pamato Ganimą grįžtant, šypsosi, jį apkabina ir bučiuoja. Tai dar labiau sustiprina *mahabba*, kurią jaučia Ganimas. Tekste pasakoma, kad mergina jį pamilsta, nes jie abu yra vienodo amžiaus ir abu vienodai gražūs⁶. Ši pastaba mums primena Ibn Hazmo požiūrį, kad „panašūs traukia panašius“ ir kad „nerasime dviejų vienas kitą mylinčių asmenų, tarp kurių nebūtų panašumo ir įgimtų savybių atitikimo“⁷.

⁶ *Alflayla wa-layla*, p. 170.

⁷ Ibn Hazm, *Le Collier du Pigeon ou de l'Amour et des Amants, Tawq al-hamâma fi-l-ulfa wa-l-ullâf*, [arabų tekstas su Léono Bercher vertimu į prancūzų kalbą], Alger: Editions Carbone, 1949, p. 22, 23.

Atėjus vakarui, Ganimas ir mergina geria vyną, juokiasi, deklamuoja eiles ir paklūsta abipusei meilei, kuriai apibūdinti vartojamas terminas *ta'allaqâ bi-hubb ba'dihimâ*. Čia esantis veiksmazodis yra tos pačios šaknies kaip *ilâqa*, o tai, pagal Ibn al-Djawzî⁸, yra pirmasis meilės laipsnis, tik šiuo atveju jis turi ir /intensyvumo/ semą, kurio nėra leksemoje *ilâqa*. Dėl to šis terminas dažnai yra verčiamas kaip „įsimylėti ką nors ar susižavėti kuo nors“. Pastebėjime, kad *ta'alluq* taip pat suvokiama kaip Dievo atsiūsta, šiuo atveju Dievas yra apibūdinamas kaip „tas, kuris sujungia širdis“ (*mu'allif al-qulûb*)⁹. Pagaliau abu įsimylėjęliai miega kiekvienas savo pusėje, ir mes suprantame, kad meilė, kurią jie patiria, nors intensyvėja, bet išlieka dar valdoma ir skaisti.

Kitą dieną istorija tęsiasi. Ganimas vėl grįžta apsipirkęs iš turgaus, jie geria, valgo ir linksminasi. Ir štai Ganimas užsigeidžia merginos. Jis prašo jos padovanoti bučinį, sakydamas, kad gal tai atvėsins jo širdies karštį. Jinai jam atsako: „Pakentėk, kol aš išgersiu vyno ir protas mano aptems, o tada pabučiuok mane paslaptiom, kad aš nežinočiau, jog tu mane bučiavai“. Akivaizdu, kad šis geidžiamas bučinys yra visai kitoks nei ankstesnieji meilūs bučiniai, kuriais ji atsidėjo už tai, kad Ganimas išgelbėjo jos gyvybę ir priglaudė savo namuose. Tai ne nekalti bučiniai, o bučinys, po kuriuo slypi seksualinis geismas. Dėl to mergina atsisako bučiuotis, kol yra blaivi. Nepaisant to, ji čia pat nusivelka drabužius ir lieka tik su plonais marškiniiais ir galvą dengiančia skarele. Tai įkaitina Ganimo aistrą, jo *shahwa*, ir jis pakartoja savo prašymą. Šį sykį merginos atsakas yra griežtas. Jam nieko neišeis, nes ant jos rūbo (*sirwâl*) diržo užrašyti „sunkūs žodžiai“. Netrukus pamatysime, kokia yra tikroji šio atsakymo prasmė. Kol kas galima suprasti, kad mergina priklauso kitam vyrui, kuris lengvai jos neparduos ir kuriam ji nori likti ištikima. Vadinasi, Ganimui bus sunku patenkinti savo geismą, dėl to jo meilė dar suintensyvėja, šį sykį tai yra įvardijama *gharâm*. Šis terminas apibūdina aistrą, kuri užvaldo įsimylėjusįjį nepaisant jo valios ir iš kurios jis negali išsivaduoti.

⁸ Žr.: Ibn al-Djawzî, *Dhamm al-hawâ*. Beyrouth: Dâr al-kutub al-'ilmiyya, 1993, p. 230-232.

⁹ *Alf Layla wa-Layla*, p. 170.

Ganimas guodžiasi dėl tokio merginos atsakymo cituodamas eiles, kurios rodo jį supratęs, kad mylimoji jam nenusileis, kol jis jos neves ir netaps teisėtu jos vyru. Tačiau jam pačiam atrodo, kad meilė saldesnė, kai yra lydima abejonių, ir nesvarbu, ar ji viešai paskelbta, ar ne. Pastebėsime, kad cituojamose eilėse vartojamas terminas *hubb*, kuris yra hiperonimas, t. y. bendrinis terminas visoms meilės rūšims įvardyti. Ganimui baigus deklamuoti eiles, tekstas patvirtina, kad *mahabba* sustiprėjo ir „širdis įsiliepsnojo“¹⁰. Jausmas, kurį jis patiria, apibūdinamas kaip *'ishq* – aistra, apie kurią aš daug kalbu savo straipsnyje¹¹. Taigi mergina jį atstumia, darosi vis žiauresnė ir leidžia jam suprasti, kad apie mylėjimąsi negali būti nė kalbos. Nuo to Ganimas *'ishq* dar labiau sustiprėja ir virsta *huyâm* – beprotiška meile. Jis bučiuoja mylimosios kojas, glaudžiasi prie jų veidu ir verkdamas meldžia pasigailėti to, kurį nužudė ir pavergė jos žvilgsnis. Šiuo atveju vartojamas terminas *al-hawâ* – tai *'ishq* parasinonimas, sušvelninantis *huyâm*.

Mergina prisiekia Dievu, kad ji ir toliau jį aistringai myli, vartodama žodį *'ashiqâ*, kuris yra tos pačios kilmės kaip *'ishq*. Jinai vadiną jį „mano akių šviesa“, bet taip pat sako žinanti, kad jinai niekada jam nepriklausys. Jis klausia, kas gi jiems trukdo, ir mergina pažada jam tai papasakoti, tikėdamasi, kad jis ją supras. Pasiteisinimui apibūdinti vartojama leksema *'udhr*, tos pačios šaknies kaip *'udhrite* – skaisti meilė tų, kurie miršta iš meilės¹². Mergina puola prie Ganimas, apkabina jo kaklą, bučiuoja ir netikėtai pažada, kad jam atsiduos (*wa'adathu bi-l-wisâl*). Jie miega kas naktį viename patale, tačiau kiekvieną kartą, kai Ganimas nori mylėtis, ji atsisako. Tai tęsiasi visą mėnesį, abiejų jų širdis vis labiau pavergia meilė kitam – *hubb*. Tai dar vienas patvirtinimas, kad šis terminas yra hiperonimas.

Vieną naktį, kai jie abu apsvaigę guli šalia, Ganimas glosto merginos kūną. Jo ranka nuslysta pilvu iki bambos. Mergina pabunda, atsisėda, o apžiūrėjusi savo rūbus ir pamačiusi, kad diržas tebėra savo vietoje, užmiega. Ganimas vėl ją glosto, jo ranka nusileidžia iki

¹⁰ *Ibid.*, p. 171.

¹¹ Žr.: Heidi Toelle, *op. cit.*, p. 149, 152–155.

¹² *Ibid.*, p. 154.

kelnių (*sirwâl*) diržo ir bando jį atrišti. Ji nubunda, atsisėda ir klausia, ko jis nori. Jis atsako, kad geidžia su ja mylėtis ir ketina gyventi drauge tyroje santarvėje. Mergina jam pasako, kad pagaliau atėjo laikas viską paaiškinti, ištiesia diržą ir prašo perskaityti, kas parašyta auksinėmis raidėmis. Ganimas perskaito „aš tavo, tu mano, o pranašo dėdės aini“. Pranašo dėdės ainis yra ne kas kita, kaip kalifas Harunas al Rašidas. Ganimas atitraukia ranką ir prašo, kad mergina papasakotų savo istoriją.

Paiškėja, kad mergina yra tikrąsiai valdovo sugulovė, vardu Kut al Kulubė, užaugusi rūmuose kaip vergė. Jai užaugus, kalifas pamatė jos širdies tyrumą ir grožį, ir supratęs, kad tai jai dovanuoja Dievas, stipriai ją pamilo (*ahabbani*). Jis apgyvendino ją atskirame kambaryje, paskyrė jai dešimt vergių ir padovanojo daug papuošalų. Kartą, kalifui išvykus į kelionę, jo oficiali žmona Zubeida, kuri buvo ir jo pusseserė, pavydėdama Kut al Kulubei, pasistengė jos atsikratyti. Padedant vienai vergei, apsvaigino ją narkotikais, paguldė į skrynįą ir paliepė, išnešus iš rūmų, ją gyvą palaidoti. „Aš nežinau, kas atsitiko, kai kalifas buvo išvykęs, bet žinok mano padėtį ir niekam šios istorijos nepasakok!“ – baigė savo pasakojimą Kut al Kulubė.

Ganimas sužinojęs, kad jo mylimoji buvo kalifo sugulovė, iš karto atsitraukia nuo jos iš pagarbos kalifui. Atsisėda, laikydamasis atstumo, priekaištauja sau ir, pametęs galvą dėl meilės (*'ishq*), suvokia, kad tai yra beprotiška nepasiekiamos moters meilė. Galinga aistra, apibūdinama vienas po kito einančiais terminais *gharâm*, *wadjd* ir *huyâm*. Ganimas verkia, skundžiasi savo likimu ir deklamuoja eiles, kuriose prisipažįsta, kad, sužavėtas Kut al Kulubės grožio, buvo praradęs protą. Jis apibūdina meilę kaip saldumo ir kančios mišinį: tai yra geras termino *'ishq* apibūdinimas.

Nuo šiol situacija apsiverčia: dabar Kut al Kulubė, meilės Ganimui pavergta, imasi iniciatyvos: jį apkabina, bučiuoja, sako jam, kaip jį myli – čia vėl pavartojamas žodis *mahabba*. O Ganimas, bijodamas kalifo, jos šalinasi. Vieną rytą, kaip įprasta, jis išeina į turgų, o grįžęs randa Kut al Kulubę raudančią. Jį pamačiusi, jinai nustoja verkus ir šypsodamasi jam sako: „Mano širdies mylimasai (*mahbûb qalbî*)! Aš tavęs pasiilgau. Ta valanda, kai tavęs nebuvo, man prailgo kaip metai. Aš nebegaliu be tavęs gyventi“. Ji patvirtina, kad patiria *wulû* meilę – tokią aistrą, kuri yra prarijusi įsimylėjusiųjų

širdis, ir kviečia jį patenkinti savo geismą. Tačiau Ganimas atsako: „Vardan Dievo, šito nebus! Šuva negali būti liūto vietoje. Man nevalia artintis prie tos, kuri priklauso mano viešpačiui“. Po to jis atsitraukia ir atsisėda nuošaliai. Šį sykį Kut al Kulubė nori jį suvilioti deklamuodama eilėraščius, kuriuose vadina save meilės verge (*mutayyam*), ir sako, kad matydama, jog jis ėmė jos šalintis, patirianti *sabâba* – meilę su nostalgijos atspalviu.

Atėjus vakarui, Ganimas kloja patalus atskirai, paaiškindamas, kad dabar jie nebemiegos kartu, nes „kas priklauso ponui, draudžiama vergui“. Kut al Kulubė mėgina jį įtikinti, kad ta meilė, kurią jie jaučia, yra nulemta iš aukščiau (*qadâ' wa-l-qadar*), kitaip tariant, kad tai Dievas ją įkvėpė. Tačiau niekas nepadedo. Beprotiškos meilės liepsna, šį sykį įvardyta leksemomis *gharâm*, *'ishq*, *wadjd* ir *huyâm*, įsiliepsnoja Kut al Kulubės širdyje, bet Ganimas ir toliau nenusileidžia. Kiekvieną sykį, kai ji prieina, jis pasitraukia kartodamas: „Kas priklauso ponui, draudžiama vergui!“ Vis labiau nuiliūsdama ir sielodamasi Kut al Kulubė deklamuoja eiles, kuriose priekaištauja Ganimui dėl jo šaltumo, šlovina jo grožį, kuris kursto meilę kiekvienoje širdyje (*gharâm*), prisipažįsta, kad ji buvo jo suviliota, ir skundžiasi, kad jis negirdįs jos dejonijų. Ši situacija tęsiasi, o Ganimas visą laiką šalinasi mylimosios.

Iš dvidešimt dviejų leksemų meilei apibūdinti šioje pasakoje yra vartojama dešimt. (1) *Hubb* čia yra hiperonimas, bendrinis terminas; (2) *mahabba* – tai bičiuliška meilė, pirmasis meilės laipsnis; (3) *sabâba* pasirodo tada, kai Ganimas pradeda šalintis Kut al Kulubės; aistra, sukelta nenumaldomo seksualinio geismo, apibūdinama parasinonimais (4) *hawan*, (5) *'ishq*, (6) *gharâm* ir (7) *wadjd*; aukščiausiasis laipsnis (8) *wulû* – meilė, kuri praryja širdis. Meilės vergystė, (9) *tatayyum*, pasirodo leksemoje *mutayyam*, kuri yra ne tik pilname Ganimo varde, bet ir minima Kut al Kulubės, kai ji vadina save meilės verge. Galiausiai – beprotiška meilė, kurią nurodo terminas (10) *huyâm*. Taigi matome, kad pasakos tekstas su tam tikrais nukrypimais įveda tuos meilės laipsnius, apie kuriuos yra kalbėję ir teologai.

2. 3. Pagalbinės programos: mylinčiųjų susilaikymas

Ši pasakos dalis, kurioje pasakojama apie Ganimo ir Kut al Kulubės meilės ryšius, susideda iš trijų sekvencijų. Pirmąją ir trečiąją

sieja priešpriešos ir panašumo santykis: pirmojoje mylėtis atsisako Kut al Kulubė, trečiojoje – Ganimas. Abu jie atsispiria neatitaismos neištikimybės kalifo atžvilgiu pagundai, todėl jų meilė nuolatos svyruoja tarp *'ishq*-ligos ir tyros *'ishq* (arba udrity meilės)¹³. Centrinė sekvencija, kurioje Ganimas sužino savo mylimosios vardą ir tai, kad ji yra kalifo numylėta vergė, yra šio pasakojimo ašis.

2. 3. 1. *Pagalbinės Kut al Kulubės programos*

Pirmojoje sekvencijoje Kut al Kulubės meilė Ganimui ir jo trauka visą laiką stiprėja. Tai somatiniame ir pasijiniame lygmenyse impli- citiškai jai suteikia /norėjimą mylėtis/ su juo. Be to, kadangi jie yra vienu du, niekas netrukdo /galėjimui mylėtis/, juolab, kad Ganimas to atkakliai reikalauja. Tačiau tuo pat metu Kut al Kulubė yra vienintelė žinanti, kad yra kalifo numylėtinė, ir tai neleidžia jai mylėtis su kuo nors kitu. Taigi lygia greta jai suteikiamas /privalėjimas nesimylėti/, draudimas, kurį gerbti skatina protas. Kitaip tariant, kognityviniame lygmenyje jai pavyksta atsispiri ir savo seksualiniam potraukiui, ir savo aistrai, taip įgyjant /galėjimo nesimylėti/ modalumą¹⁴. Tačiau tai anaip tol nepanaikina nei jos /norėjimo/, nei /galėjimo mylėtis/, priklausančių somatiniame ir pasijiniame lygmenims:

somatinis + pasijinis		kognityvinis
norėti mylėtis	<i>vs</i>	privalėti nesimylėti
galėti mylėtis		galėti nesimylėti

Taigi čia subjektas yra draskomas dviejų priešingų modalizavimo porų: viena vertus, kūno ir širdies potraukių, kita vertus, proto prisakymų.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Iš tikrųjų draudimas ne visuomet suteikia subjektui /negalėjimą daryti/ (žr.: „Pouvoir“, in: Algirdas Julien Greimas, Joseph Courtés, *Sémiotique: Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, Paris: Hachette, 1979, p. 287). Tarkime, vairuotojas sustoja degant raudonam šviesoforo signalui, draudžiančiam važiuoti toliau. Bet niekas nedraudžia vairuotojui nepaisyti raudonos šviesos, jeigu taip jam diktuoja širdis. Jei jis vis dėlto sustoja, tai dėl to, kad interiorizavo draudimą ir jam pritaria, kitaip tariant, jis įgyja /galėjimą nepravažiuoti/, o ne /negalėjimą pravažiuoti/. Mano galva, panašiai funkcionuoja daugelis moralinių draudimų.

Viskas pasikeičia trečiojoje sekvencijoje. Matyt, bijodama prarasti Ganimą, Kut al Kulubė įrodinėja, kad abu juos sujungęs Dievas, šitaip įtikindama save, kad ji turi teisę mylėtis. Drauge ji paneigia /privalėjimą nedaryti/ ir yra nusiteikusi paklusti savo kūniškam ir pasijiniam geismui, kuris intensyvėdamas suteikia jai /privalėjimą mylėtis/:

somatinis + pasijinis + kognityvinis	kognityvinis
/norėti mylėtis/	
/galėti mylėtis/	/galėti nesimylėti/
/privalėti mylėtis/	/privalėti nesimylėti/

somatinis + pasijinis + kognityvinis
/neprivalėti nesimylėti/
/negalėti nesimylėti/

Tačiau šitaip elgdamosi, Kut al Kulubė apgaudinėja save, nes užuot pasirinkus Dievo norimą širdžių sąjungą ir tyrą meilę, ji paklūsta šėtono gundymams, t. y. rengiasi vykdyti programą, kuri yra priešinga tai, kurią skatina vykdyti Dievas. Laimė, kad Ganimas, kuris pirmojoje sekvencijoje veikė kaip priešininkas, įtikinėdamas ją su juo mylėtis, dabar pakeitė savo požiūrį ir neleidžia, kad įvyktų tai, kas nebeatitaisoma.

Iš dviejų žemiau pateiktų schemų matyti, kad Kut al Kulubė yra tam tikra prasme dvilypis subjektas, drauge subjektas ir antisubjektas, pagal santykį su priešingomis vertėmis ir priešingomis joms atstovaujančiomis programomis. Antroji programa atpažįstama jau pirmojoje sekvencijoje.

1 sekvencija

Lėmėjas: Dievas	→	Objektas: širdžių vienybė	→	Adresatas: Ganimas ir Kut al Kulubė
Įgaliotasis lėmėjas: kalifas		↑		
		Subjektas: Kut al Kulubė		Priešininkas: Ganimas

3 sekvencija

Antilėmėjas: šėtonas	→	Antiobjektas: kūnų ir širdžių vienybė	→	Antilėmėjas: Ganimas ir Kut al Kulubė
		↑		
		Antisubjektas: Kut al Kulubė		Priešininkas: Ganimas

2. 3. 2. Pagalbinės Ganimos programos

Šiek tiek kitaip visa tai atrodo Ganimos akimis. Įsimylėjęs ir fiziškai traukiamas mylimosios grožio, jis įgyja /norėjimą mylėtis/. Pirmojoje sekvencijoje tikrai Kut al Kulubės atsisakymas paklusti suteikia jam /negalėjimą mylėtis/, nes jokios kitos kliūties nėra. Tais laikais, į kuriuos nukelia pasaka, niekas nedraudė laisvam vyrui mylėtis su verge, kurią nuo tol turėdavo teisę laikyti savo nuosavybe, juolab, kad jis išgelbėjo jos gyvybę. Pastebėsime, kad mylėdamas jis nesiekia ją užvaldyti prievarta. Jam sunku suprasti Kut al Kulubės atsisakymą. Tik sužinojęs, kad ji priklauso kalifui, jis pakeičia savo nusiteikimą. Ši žinia jam, kaip ir Kut al Kulubei, suteikia /privalejimą nesimylėti/, kurį jo protas skatina gerbti, ir tai jam suteikia /galėjimą nesimylėti/. Tuo pat metu netikėtas Kut al Kulubės sutikimas jam suteikia /galėjimą mylėtis/. Taigi galiausiai jis, draskomas priešingų jausmų, atsiduria tokioje pat situacijoje kaip Kut al Kulubė pirmojoje sekvencijoje: tarp, viena vertus, savo geismo, (/galėjimo mylėtis/ ir /privalejimo nesimylėti/), o kita vertus, /negalėjimo mylėtis/:

somatinis + pasijinis + kognityvinis

(1 sekv.)

/norėjimas mylėtis/

/galėjimas mylėtis/

kognityvinis

(3 sekv.)

/privalejimas nesimylėti/

/galėjimas nesimylėti/

pasijinis (1 sekv.)

/negalėjimas mylėtis/

Šios dvi priešingos programos taip pat šiek tiek skiriasi nuo Kut al Kulubės programų:

1 sekvencija

Lėmėjas: Dievas	→	Objektas: kūnų ir širdžių vienybė	→	Adresatas: Ganimas ir Kut al Kulubė
		↑		
		Subjektas: Ganimas		Priešininkas: Kut al Kulubė

3 sekvencija

Lėmėjas: Dievas	→	Objektas: širdžių vienybė	→	Adresatas: Ganimas ir Kut al Kulubė
		↑		
Igaliotasis lėmėjas: kalifas		Subjektas: Ganimas		Priešininkas: Kut al Kulubė

Apibendrinami pasakysime, kad šios programos sudaro pirmąjį išbandymą, kurį abu įsimylėliai turi ištvirti. Jie abu sėkmingai jį išlaiko, nes ir vienas, ir kitas neleidžia įvykti tam, kas nebeatitaisoma. Kitaip atrodo kalifui – bent jau iš pradžių. Taigi persikelkime į jo rūmus.

2. 4. Neteisinga sankcija

Zubeida pagrįstai nerimauja: kas bus, kai kalifas paklaus, kur dingo Kut al Kulubė. Paklausiusi senos vergės patarimo, ji liepia išdrožti Kut al Kulubės atvaizdą ir palaidoja jį rūmuose. Kai kalifas grįžta, ji paliepia visoms vergėms apsirengti gedulingais rūbais, kad įtikintų, jog Kut al Kulubė yra mirusi. Zubeida žino, kad iš tikrųjų Kut al Kulubė jau keturi mėnesiai gyvena vieno pirklio iš Damasko, vardu Ganimas, namuose. Klasta pavyksta. Sielvarto apimtas kalifas du kartus nualpsta, jis budi prie tariamo kapo dešimt mėnesių. Sykį, visiems išsiskirsčius, jis nueina į haremą numigti. Čia jis sužino tiesą, nugirdęs kalbant verges, manančias, kad jis miega. Kalifas baisiai užsirūstina ir iškviečia vizirį

Džafarą Barmakidą (Dja'far al-Barmakī) – tai, beje, istorinis asmuo, kuris tarnavo kalifui Harunui al Rašidui 792–803 m. Kalifas liepia surasti pirklio namus ir atvesti Ganimą ir vergę Kut al Kulubę.

Matydama, kad namas yra apsuptas, Kut al Kulubė įtikina Ganimą gelbėtis. Jinai perrengia jį suplyšusiais vergės rūbais, uždeda ant galvos dubenį, ir jis prasmunka pro sargybą.

Kut al Kulubė paaiškina, kad Ganimas yra išvykęs į Damaską. Atvesta į kalifo rūmus, ji uždaroma tamsiame kambaryje, nes kalifas galvoja, kad juodu su Ganimu paleistuvavo. Kalifas parašo laišką savo atstovui Damaske, liepdamas jam sučiupti Ganimą ir atsiųsti jį į sostinę. Kai Damasko valdytojas paskelbia, kad leidžia visiems prisiplėšti Ganimą turto, visi puola plėšti jo namus, sučiumpa jo motiną ir seserį ir nuveda pas valdytoją. Šis klausia, kur yra Ganimas, tačiau jos atsako, kad jau ištikus metus nieko apie jį nežino, ir jas paleidžia.

Keletas pastabų dėl šių dalykų. Pirmoji pastaba dėl to, kaip kalifas elgiasi išgirdęs apie mylimos vergės mirtį, kita – dėl to, kaip jis reaguoja sužinojęs teisybę, trečioji – dėl Ganimą likimo.

Jausmas, kurį kalifas jaučia Kut al Kulubei, yra apibūdinamas kaip *huyâm* – beprotiška meilė, kuri verčia prarasti galvą. Dėl to kalifas du kartus apalpstą. Pastebėsime, kad klasikinėje arabų kultūroje apalpimas laikomas stipraus jausmo pasekme ir yra vertinamas arba neigiamai, kaip šiuo atveju, arba teigiamai (kaip pamatysime vėliau), kai apalpstama iš džiaugsmo, ir tai nėra silpnumo ženklas. Kita vertus, nors kalifas dėl savo beprotiškos meilės ir liepia iškelti iš kapo tariamą mylimosios kūną, bet atsisako nuimti įkapes, nes religiniai įsitikinimai, kaip primenama tekste, draudžia apnuoginti kūną.

Kalifo reakcija sužinojus tiesą iš pirmo žvilgsnio atrodo keista. Užuoat nubaudęs Zubeidą, kuri norėjo nužudyti Kut al Kulubę ir jam melavo, jis nubaudžia Kut al Kulubę ir Ganimą. Čia, aišku, vėl kalta beprotiška meilė Kut al Kulubei ir įsitikinimas, kad abu jau nuoliai jį įžeidė kartu miegodami. Kitaip tariant, kalifas, Dievo įgaliotasis lėmėjas, neigiamai sankcionuoja išbandymą, nors abu išimylėjėliai išsaugojo savo garbę ir ištikimybę Dievo įsakymams, už kuriuos šiame pasaulyje atsakingas kalifas.

Be viso to, nubausti oficialią žmoną dėl to, kad ji bandė nužudyti paprastą vergę, reikštų suteršti savo garbę dvariškių akyse ir savo ruožtu – klano ir kastos garbę.

3. GANIMAS IR JOBAS

Bet grįžkime prie Ganimo likimo. Kaip sakiau, jis vadinasi Ibn Ajubas – Jobo sūnus. Prisiminkime Jobo istoriją: kad išbandytų, Dievui leidus, Jobo ištikimybę, šėtonas padaro taip, kad Jobas, turtingas gyvulių augintojas, praranda visas savo bandas ir visus vaikus, o jį patį ištinka sunki liga. Tačiau nepaisant to, Jobas lieka ištikimas Dievui, maldaudamas Visagalį jį išgelbėti. Galų gale Dievas grąžina jam dar daugiau turtų, jį išgydo, ir Jobas vėl susilaukia sūnų ir nuostabiai gražių dukterų.

Pažvelkime dabar, kas nutinka Ganimui, turtingam prekyautojui audiniais ir juvelyriniais dirbiniais. Kad išbandytų Ganimą, Dievas, tarpininkaujant kalifui, įgaliotajam lėmėjui, pražudo Ganimo gėrybes. Ganimo namai Bagdade ir Damaske apiplėšiami, o jis pats priverstas bėgti apsirengęs skarmalais ir be pinigų. Lygia greta kyla grėsmė jo motinos ir sesers gyvybėms, jos abi vos išvengia mirties bausmės ir yra priverstos elgetauti. Rūstų išbandymą patiria ir Ganimo garbė dėl meilės Kut al Kulubei. Kelis kartus pabrėžiama, kad ši atsitiktinėmis aplinkybėmis užgimusi meilė buvo įkvėpta Dievo. Belineka sužinoti, ar Ganimas taps tokiu pat ligoniu kaip Jobas ir ar, kaip Jobui, Dievas sugrąžins jam padaugintus turtus, artimuosius ir mylimąją.

4. PAGRINDINĖS PROGRAMOS SUSTABDYMAS: MIRTI IŠ MEILĖS

Praradęs savo laimę, Ganimas jaučiasi išmuštas iš vėžių. Jis aprauda savo likimą, jam plyšta iš skausmo širdis, ir jis patraukia, kur akys veda. Alkanas ir mirtinai pavargęs atvyksta į kaimą, įeina į mečetę ir susmunka ant demblio. Taip jis prasėdi iki ryto alkanas, utėlėtas, visų apleistas. Rytinei maldai atėję kaimiečiai jį aprenkia ir klausia, iš kur jis kilęs ir kas jam nutiko. Ganimas atveria akis, žiūri į juos, bet nieko neatsako. Ši situacija keistai primena

„Leilos beprotį“¹⁵, kuris, taip pat praradęs savo mylimąją ir iške-
liavęs, nebeatsakinėja į sutiktųjų klausimus. Ganimui kaimiečiai
atneša užvalgyti ir nueina savo keliais. Ganimas taip praleidžia
visą mėnesį vis labiau silpdamas ir pasiligodamas. Jo gailėdamiesi
kaimiečiai nusprendžia nugabenti jį į Bagdado ligoninę. Ateina dvi
elgetos, kurios iš tikrųjų yra jo motina ir sesuo. Ganimas, pamatęs
jas, duoda joms duonos. Jos permiega tą naktį greta jo, bet jie vieni
kitų neatpažįsta. Kai jį kelia ant kupranugario, kad nugabentų į
ligoninę, motina su seserimi, atėjusios pasižiūrėti, kas čia vyksta,
pastebi, kad jis panašus į Ganimą. Ganimas, atsipeikėjęs kelionėje,
pradeda verkti ir dejuoti. Motina su seserimi jį lydi į Bagdadą. Ga-
nimas iki ryto paliekamas prie ligoninės vartų. Atvyksta prekyvie-
tės seniūnas. Jis nusprendžia, kad jeigu jam pavyktų išgelbėti šį
jauną žmogų, jis patektų į rojų. Kad Ganimas ligoninėje nenumir-
tų, seniūnas liepia nuvežti ligonį į savo namus. Namuose jis papra-
šo žmonos slaugyti svečią. Ganimas atsipeikėja, tačiau, prisiminus
Kut al Kulubę, jo liūdesys (*kurûb*) padvigubėja.

Kaip matome, Ganimo likimas vis labiau primena Jobo likimą,
taip pat išimylėjėlių udritytą tyrą meilę. Atskirti nuo mylimosios, ud-
ritai galiausiai miršta. Somatinėje ir pasijinėje plotmėse Ganimo
geismas ir meilė lieka nepažeisti, o kognityvinėje plotmėje jis yra
įsitikinęs, kad jo mylimoji, priklausanti kalifui, liks nepasiekiamą, ką
jis bedarytų. Taigi Ganimas įgyja /negalėjamą daryti/, kuris jam
atrodo galutinis. Susivienijimas su mylimąja, visą laiką geidžiamas
(norėjimas būti), jo akyse tampa tuo pat metu ir nerealizuojamas
(privalėjimas nebūti), ir neįmanomas (negalėjimas būti), ir iliuzinis
(žinoti nesant). Dėl to Ganimą užvaldo tokia disforija, kad gyveni-
mas be Kut al Kulubės jam atrodo nepakenčiamas, taigi negeidžia-
mas (nenorėjimas būti) ir neįmanomas (negalėjimas būti)¹⁶: tai rodo
jo nesiliaujantys verksmai ir dejonės. Tad jis nieko nedaro, kad liktų
gyvas: nebevalgo ir dėl to tiesiog akyse liesėja, nesiprausia, su nie-
kuo nebendrauja, nors žmonės daro viską, kad jis nemirtų.

¹⁵ Žr.: Heidi Toelle, *op. cit.*, p. 150.

¹⁶ Žr.: Algirdas Julien Greimas „De la modalisation de l'être“, in: Algirdas Julien Greimas, *Du sens II, Essais sémiotiques*, Paris: Seuil, 1983. Vertimas į lietuvių kalbą: „Apie buvimo modalizavimą“, in: Algirdas Julius Greimas, *Semiotika. Darbų rinktinė*, sudarė ir vertė Rolandas Pavilionis, Vilnius: Mintis, 1989, p. 312–313. Straipsnyje pateikti terminų įvardijimai skiriasi nuo Pavilionio vertimo.

5. ĮVYKUSIOS NETEISYBĖS PRIPAŽINIMAS

Praėjo 80 dienų nuo tada, kai mylimieji buvo išskirti ir kai Kut al Kulubė gyvena tamsiame kambaryje, kur ją uždarė kalifas. Sykių, eidamas pro šalį, kalifas nugirsta Kut al Kulubės žodžius, iš kurių supranta, kad kalbama apie jos ir Ganimo patirtą neteisybę. Ji mini Paskutinįjį teismą, kur Dievas bus teisėjas, o angelai liudytojai ir kur bus pripažintas Ganimo teisumas. Kalifas, kaip žinome, yra tikintis, o be to, jis privalo būti teisingas valdovas (*khalīfa* arabų kalba reiškia „pranašo įpėdinį“), tad jis supranta, kad Ganimas ir Kut al Kulubė, priešingai nei jis buvo manęs, nenusidėjo, kad jo nuosprendis buvo neteisingas, tad kuo greičiau reikia atitaisyti neteisybę. Išgirdęs apie Paskutinįjį teismą jis, be abejo, bijo, kad Dievas jo nepasmerktų pragarui, todėl liepia tučtuojau atvesti Kut al Kulubę ir pažada padaryti viską, ko ji panorės. Ji sako norinti savo mylimojo (*mahbūbī*) Ganimo. Kalifas pažada Kut al Kulubę padovanoti Ganimui, kai tik jis ateis į rūmus. Tada Kut al Kulubė paprašo, kad jai būtų leista išvykti pačiai ieškoti Ganimo: tai atitinka /norėjimą daryti/. Kalifas leidžia. Tai šiuo atveju reiškia prisakymą, t. y. /privalėjimą daryti/: kalifas nori, kad Ganimas bet kuria kaina būtų surastas ir kad valdovas galėtų atitaisyti savo padarytas neteisybes.

6. PAGRINDINĖS PROGRAMOS ATNAUJINIMAS IR VYKDYMAS

Džiūgaudama Kut al Kulubė leidžiasi į kelionę. Ji apeina turgavietes dalydama išmaldą atvykėliams, nes žino, kad Ganimas iškeleliavo neturėdamas nė skatiko ir gyvena tik kitų malonės dėka. Tik dalydama išmaldą jinai gali tikėtis jį surasti. Penktadienį ji aplanko prekyvietės seniūną, kuris jai pasiūlo užėti į jo namus. Jisai yra priėmęs vieną svetimšalį, kurio vardo nežino, tačiau mano, kad jis arba prasiskolinęs vargšas, arba įsimylėjęlis (*‘āshiq*), išsiskyres su savo mylimąja. Išgirdus tuos žodžius, Kut al Kulubės širdis suspurda, tačiau, išvydusi Ganimą, jinai jo neatpažįsta: taip jis yra pasikeitęs. Nepaisant rūpestingos priežiūros, Ganimas jaučiasi labai prastai, kaip „Leilos beprotis“ ar kaip įsimylėjęliai udrитай. Jis yra išsekęs ir jam gresia mirtis. Tai primena Jobo ligą.

Kut al Kulubė tęsia Ganimo ieškojimą. Prekyvietės seniūnas ją supažindina su dviem apgailėtinomis elgetomis, prašydamas jas priglausti. Kai Kut al Kulubė susitinka su jomis, abi moterys rauda. Motina prašo Dievo suvesti ją su jos sūnumi Ganimu Ibn Ajubu. Kut al Kulubė suvokia, kad prieš ją yra motina to, kuri jina aištingai myli – *ma'shūqihâ*. Tai leksema, kurios šaknis *'ishq*. Ji supranta, kad antroji moteris – Ganimo sesuo. Kut al Kulubė apsiverkia ir apalpsta. Žinoma, tai džiaugsmo ašaros, o nualpstama iš neapsakomo džiaugsmo suradus pagalbininkus, kurie galės padėti jai surasti mylimąjį. Dvi moterys, kaip ir seniūnas su savo žmona ir dalijami pinigai, ifigūrina Kut al Kulubės /galėjamą daryti/. Prieš išvykdama ji duoda seniūnui pinigų ir paprašo, kad jis nuvestų abi moteris į savo namus, palieptų žmonai jas išmaudyti, gražiai aprengti, jomis nuolat rūpintis ir rodyti visokeriopą pagarbą.

Po dviejų dienų Kut al Kulubė vėl aplanko seniūno žmoną ir, pakalbėjusi su Ganimo motina ir seserimi, paklausia, kaip laikosi ligonis. Jai atsako, kad jo padėtis nepasikeitė. Keturios moterys eina jį aplankyti. Ganimas, išgirdęs tariant Kut al Kulubės vardą, panašiai kaip „Leilos beprotis“, grįžta į gyvenimą. Ganimas kreipiasi į mylimąją, ir šį kartą Kut al Kulubė jį atpažįsta. Ji apalpsta. Motina ir sesuo, girdėdamos jų pašnekesį, iš džiaugsmo šūkteli ir taip pat nualpsta. Ir šį sykį alpstama iš džiaugsmo. Atsigavusi Kut al Kulubė šlovina Dievą, kad sugrąžino jai mylimąjį, ir pasako Ganimui, kad kalifas yra nusiteikęs ją atiduoti jam. Tokia žinia sužavi Ganimą.

Pastebėsime, kad šioje Kut al Kulubės, Ganimo motinos ir sesers ieškojimų istorijoje yra trys tarpsniai. Pirmasis tarpsnis – kai abejonės neišsisklaido: kaimo mečetėje ir motina, ir sesuo abejoja, ar tai iš tiesų Ganimas; taip pat ir Kut al Kulubė, kai jį pirmąsyk pamato prekyvietės seniūno namuose. Antrasis tarpsnis – Kut al Kulubės susitikimas su Ganimo motina ir seserimi – sustiprina visų trijų viltis: Kut al Kulubė džiaugiasi radusi mylimojo motiną ir seserį, o šios tikisi padedant Kut al Kulubei išbristi iš skurdo ir surasti Ganimą. Trečiasis susitikimas pagaliau baigiasi atpažinimu.

Taigi, turime du kvalifikacinius ir vieną lemiamąjį išbandymą. Pirmasis kvalifikacinis išbandymas neišlaikomas, nes stinga tinkamo pagalbininko. Antruoju išbandymu įgyjamas deramas pagalbininkas: Kut al Kulubei tai – motina ir sesuo, o šioms – Kut al Kulubė.

Lemiamasis išbandymas leidžia įvykdyti programą – suvienyti mylinčiuosius. Aktantinė struktūra atrodytų taip:

Lėmėjas: Dievas	→	Objektas: mylinčiųjų vienybė	→	Adresatas: Ganimas ir Kut al Kulubė
Igaliotasis lėmėjas: kalifas		↑		
Pagalbininkai: prekyvietės seniūnas jo žmona Ganimo motina ir sesuo pinigai	→	Subjektas: Ganimas		

7. NETEISYBĖS ATITAIŠYMAS IR POZITYVI SANKCIJA

Suradusi Ganimą, Kut al Kulubė apie tai praneša kalifui. Kalifas paliepia viziriu atvesti Ganimą į rūmus, kad galėtų atitaisyti neteisybę ir oficialiai sankcionuoti mylinčiųjų susivienijimą. Atlikėjai ima rengtis susitikimui su kalifu. Taigi įvedama antroji pagalbinė programa, kurioje Kut al Kulubė atlieka lėmėjo vaidmenį ir kuri taip pat atsiskleidžia trimis tarpsniais.

7. 1. Pagalbinė programa: pasirengimas susitikimui su kalifu

Per pirmąsias tris dienas Kut al Kulubė padaro viską, kad susitikimas su kalifu baigtųsi gerai, nes ji vienintelė žino dvaro protokolą:

- 1) ji pavalgydina visus tris, kad atsigautų jų kūnas ir dvasia;
- 2) du kartus nuveda juos į pirtį, kad jie maloniai kvėpėtų ir atsigautų prieš jų laukiančius išbandymus, aprenkia juos prabangiais rūbais – tokiais, su kuriais pridera įžengti į kalifo rūmus;
- 3) ji duoda savo mylimajam naudingų patarimų ir pinigų ir primena, kad jis turįs pasirodyti iškalbingas, geraširdis ir dosnus kalifo artimiesiems.

Kalifo akivaizdoje Ganimas deramai pasirodo, jis puikiai improvizuoja panegiriką, kurioje apiberia kalifą pagyrimais. Bent laikinai tapdamas poetu, Ganimas pasirodo panašus į įsimylėjusius udritus, kurie taip pat buvo poetai.

Lėmėjas: Kut al Kulubė	→	Objektas: kalifo pritarimas	→	Adresatas: Ganimas jo motina Fitna
		↑		
Pagalbininkai: grožis dosnumas iškalba	→	Subjektas: Ganimas jo motina Fitna		

7. 2. Kalifo atgaila ir pozityvi pagrindinės programos sankcija

Sužavėtas kalifas paprašo Ganimą papasakoti savo istoriją. Jis prašo atleisti dėl visko, kas per jį Ganimui nutiko bloga. Ganimas už viską atleidžia. Kalifas paskiria Ganimui atskirus rūmus, kur taip pat apgyvendina jo motiną ir seserį. Negana to, padovanoja brangių audinių ir pinigų. Išgirdęs, kad jo sesuo Fitna yra nepaprasto grožio, kalifas prašo jos rankos, ir Ganimas atiduoda savo seserį kalifui į žmonas¹⁷. Atsidėkodamas kalifas duoda šimtą tūkstančių dinarų ir prašo pakviesti teisėją ir liudytojus. Surašomos vedybų sutartys, ir tą pačią dieną Ganimas tampa Kut al Kulubės, o kalifas – Fitnos vyru. Dviejų mylinčiųjų vedybos atlygina jų priešinimąsi seksualiniams potraukiams, kai jie buvo vienudu Ganimo namuose, ir įteisina širdžių ir kūnų vienybę.

8. DAR KARTĄ GANIMAS IR JOBAS

Kaip matome, Ganimo takas labai primena Jobo istoriją, nes po daugelio išbandymų Dievas, leisdamas jam vėl sutikti ir vesti Kut al Kulubę, grąžina jam sveikatą ir artimuosius, o kalifui padedant, grąžina ir turtus, daug didesnius už tuos, kuriuos buvo praradęs.

¹⁷ Priminsime, kad pagal Korano įstatymą vyras gali turėti keturias žmonas.

Kalifas liepia aprašyti Ganimio istoriją nuo pradžios iki pabaigos, kad būsimosios kartos žavėtųsi likimo permainomis ir visus savo reikalus patikėtų Dievui. Kitaip tariant, jo istorija bus užrašyta, taip kaip ir Jobo, o tai bus pamoka žmonijai.

Iš prancūzų kalbos vertė KĘSTUTIS NASTOPKA

Versta iš rankraščio

RÉSUMÉ

La difficile union des amants: Ghânim et Qût al-Qulûb

Heidi Toelle

Le conte dont il sera question dans cet article est l'un des plus connus des *Mille et une Nuits*. L'analyse à laquelle nous allons procéder et qui se focalisera sur le parcours amoureux des deux acteurs principaux, a trois objectifs. Il s'agit, d'une part, de montrer que le conte qui emploie neuf lexèmes pour désigner le sentiment amoureux, parmi les vingt-deux dont dispose la langue arabe pour désigner ce sentiment, respecte dans son choix les divers degrés d'intensité exprimés par chacun de ces lexèmes. Pour cette analyse d'ordre sémantique nous renvoyons, par ailleurs, à notre article intitulé « Lexicalisation de l'amour et appréciations contradictoires de la passion amoureuse dans la langue et la culture arabes » dont la traduction lithuanienne a paru dans « Metai » 2014, 8-9 et dont la version française est sous presse. Il s'agit, d'autre part, de procéder à une double comparaison, en démontrant la similitude entre le parcours de Ghânim et celui du Job de l'Ancien Testament et entre le parcours de Ghânim et le devenir des célèbres amants poètes de la tribu préislamique des 'Udhrites, réputés pour s'être laissés mourir d'amour, lorsque leur bien-aimée, mariée à quelqu'un d'autre, leur était devenue inaccessible et dont l'un des plus connus est le Madjnûn Laylâ (le Fou de Laylâ). En effet, le texte du conte invite le lecteur, dès les premières lignes, à procéder à ces deux analyses comparatives dans la mesure où le nom complet de Ghânim - tout comme celui de sa bien-aimée et celui de sa soeur - est visiblement d'ordre programmatique, puisqu'il s'appelle Ghâ-nim, fils de Job, esclave d'amour devenu fou. Il s'agit, enfin, d'analyser sémiotiquement le parcours de Ghânim et de Qût al-Qulûb. Nous aurons ainsi recours aux modalités pour montrer lesquelles d'entre elles interviennent lors des épreuves auxquelles les acteurs se trouvent soumis aux diverses étapes de

leur programme narratif. Nous présenterons également les schémas actantiels qui se dégagent, tant lors des épreuves qualifiantes, où les deux amants sont déchirés entre deux destinateurs contraires, que lors de l'épreuve principale qui conduit pour finir à l'union des deux amants.